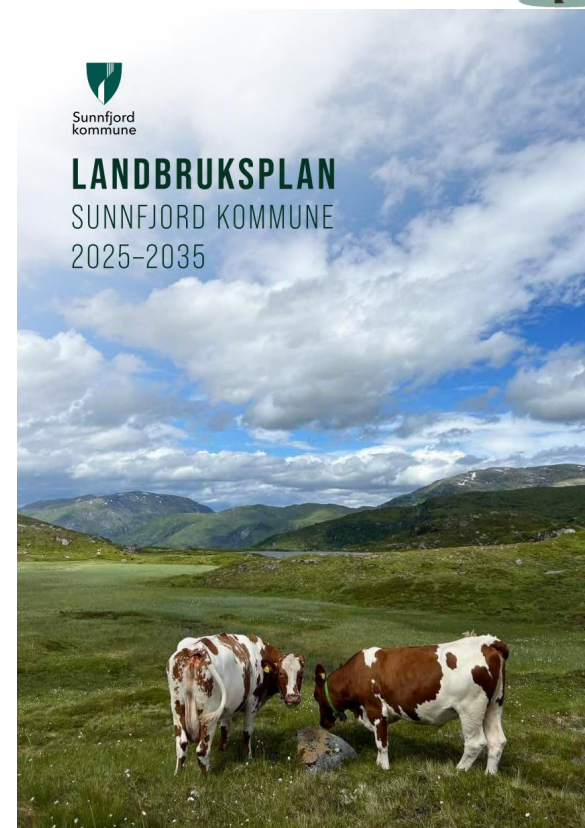

Temaplan landbruk 2025 – 2035

Presentasjon av administrasjonens framlegg og forslag til oppfølging

Bestilling: Planstrategi 2020 – 2023

Utvikle strategiar for å:

- halde oppe produksjonen av mjølk og kjøt
- fremje investeringar i landbruksproduksjonen
- oppretthalde jordbruksareala
- ta i bruk fråflytta bruk og jord som er ute av drift
- legge til rette for mangfald (fulltids- og deltidsbønder) og gode fagmiljø
- setje landbruket inn i ein større samanheng, m.a. med omsyn til klimaomstilling og næringsutvikling

Prosjektskildring

Temaplan landbruk Sunnfjord 2024-2034

Sunnfjord - frå mold til matbord

Livskraftige bygder som leverer eit mangfald av mat, trevirke, natur og opplevingar.

Ambisjoner – ein plan for meir enn kommuneadministrasjonen

- Eit dokument som både landbruksorganisasjonar, landbrukssamvirke, rådgjevarar og politikarar kan nytte til å finne inspirasjon og til å drøfte sine strategiar og politikk
- Ein retningsgjevande reiskap for heile arbeidslaget kring landbruksnæringa i Sunnfjord, med visjonar og strategiar for utvikling av landbruket i Sunnfjord
- Håpar planen skal vere lett å finne fram i, med ein struktur som skal gjere det mogeleg å plukke ut det stoffet ein er interessert i
- Byrjar med ei innleiing og eit samandrag som kan lesast sjølvstendig, for å få eit overblikk over innhaldet og prioriteringane i planen
- Kapitela gjev kort temavis drøfting av status og utfordring i lys av statistikkar, utviklingstrekk og offentlege styringssignal
- Bondeforteljingar der representantar frå arbeidslaget gjev nokre av sine perspektiv på kapittelets tema
- Prioritering av dei strategiar det er ønskeleg at arbeidslaget jobbar etter, for kvart kapittel/tema
- Følgje opp med årlege handlingsprogram

Bondeforteljingar:

STORT NOK

Osen Gard i Bygstad.

– Dei ville eg skulle bygge endå større, men eg stod på mitt. Dette var passeleg for meg, og det har gått bra.

Ytst på Laukeland med utsikt mot fossen og fjorden ligg Knut Arne Laukeland sin gard med ikkje berre ein, men to nye driftsbygningar. Ein til mjølk og storfe og ein til sau. Eg har satsa mest på fjøsen. Eg har ikkje satsa fullt så mykje på traktoren.

Knut Arne viser oss den einaste traktoren han har. Ikkje så stor, ikkje heilt ny. – Eg klarer meg

med denne, slår han fast. På turen mot Laukeland går murar og stiar rad i rad i eit vakkert kulturlandskap som opnar seg mot fjorden. Dette er ikkje ein stad for store traktorar, det skjønar vi.

– Eg hadde bygd igjen, det hadde eg. Men eg hadde kanskje ikkje bygd fullt så stort, seier kollega Ole Magnus Mo.

– Eg heiar på mangfaldet, men det er heiltidsbøndene som er ryggrada i det norske landbruket. Det må vere muleg å leve av og i yrket, understrekar han. Ole Magnus driv mjølk- og kjøtproduksjon ved Osen i ein fjøs så vakker at ein må snu seg når ein køyrer forbi. Ofte ser ein kyrne beite ute på dei flate, grøne markene som breier seg mildt ut framom dei steile og uregjerlege fjella.

Disposisjon – planens tema

INNHALD

01.	SAMFUNNSOPPDRAGET Frå mold til mat	side 12
02.	SAMFUNNSKONTRAKTEN Lønn for strevet	side 26
03.	KUNNSKAP Samfunnskritisk kunnskap og rekruttering	side 36
04.	RINGVERKNADER Verdiskaping og ringverknader	side 48
05.	MANGFALD Mange vegar til verdiskaping	side 60
06.	HEILSKAP Ei trygg framtid i levande landbruksbygder	side 76
	OVERSYN Tilskotsordningar, fotokreditt og kjelder	side 88

Ulike ståstadar/perspektiv å sjå landbruket frå:

1. Kva ønsker (stor-) **samfunnet** av landbruksnæringa?
2. Kva treng **bonden** for å kunne levere på samfunnsoppdraget?
3. Korleis sikre at vi har bønder også i **framtida**, som kan levere på samfunnsoppdraget?
4. Kva koplingar krevst mellom landbruket og anna næringslivet, for å oppretthalde **verdikjedane som har utgangspunkt i landbruksproduksjoen**?
5. Korleis nytte ressursane på dei einiskilde **gardsbruka** (menneske, jord- og skog) slik at dei leverer best mogeleg på samfunnsoppdraget?
6. Kva treng bonden rundt seg i **bygda** og kva kan han bidra med i bygda?

Prioriterte strategiar

KAPITTEL 1: SAMFUNNSOPPDRAGET

Halde fram arbeidet med å legge til rette for investeringar og modernisering av landbruksproduksjonen i Sunnfjord kommune, gjennom samarbeid med Storfe-prosjektet og rådgjevingstenestene elles. Omlegginga frå bås fjøs til lausdrift i mjølkeproduksjonen skal ha høg prioritet, men moderniseringa må også omfatte dei andre produksjonane. Både fulltidsbønder og deltidsbønder skal ha tilgang til gode rettleiingstenester i Sunnfjord. Det skal leggjast til rette for å rekruttere fulltidsbønder for større driftseiningar, men også å rekruttere deltidsbønder til mindre bruk for å skape eit godt fagmiljø i næringa og gode bumiljø i grendene. I skogbruket skal rettleiingstenesta bidra til å auke kunnskap og kompetanse om skogbruket i samarbeid med aktørane i næringa.

Verdiskapinga frå skogen kan aukast, samstundes

som vi skaper ein robust framtidsskog som utnyttar potensialet skogen har som klimatiltak. I den samanheng er det viktig å sikre at alle grunneigarar tingar og nyttar ny skogbruks-/miljøplan. I samsvar med kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen arbeide for arealnøytralitet og jordvernet skal ha prioritet. Beitenæringa utarbeider ein beitebruksplan i samarbeid med kommunen og andre relevante aktørar.

Berekraft i landbruket har overordna prioritet. Strategiar for berekraft i næringa må sjåast i samanheng med resten av kommunens planverk og strategiar, slik som kommuneplanens arealdel, klimaomstillingsplanen, strategisk næringsplan for Sunnfjord kommune.

FRÅ MOLD TIL MAT

“

Vi blir berre meir og meir opptekne av matproduksjon. Trygg og nok mat er jobb nummer éin.

Bjørn Harald Haugsvær, assisterande fylkesdirektør for landbruk hjå Statsforvaltaren.

Prioriterte strategiar

KAPITTEL 2: SAMFUNNSKONTRAKTEN

Etablere «Bondens nettverk» i Sunnfjord gjennom eit samarbeid med Norsk Landbruksrådgjeving Vestland, landbrukstenestene og andre aktuelle aktørar.

Initiere og støtte opp om prosjekt og tiltak som aukar

tilgangen til avløysarar for bønder i Sunnfjord, i samarbeid med landbrukstenestene og avløysarlag.

Bidra til å sikre trygg veterinærdekning.

LØNN FOR STREVE

Eg hugsar ei samling om HMS-arbeid for bønder i ei av bygdene i Sunnfjord. Eg ba dei som hadde hatt fri ei helg siste månaden om å rette opp ei hand. Ingen rette opp handa.

Kolbjørn Taklo, rådgjevar for helse, miljø og sikkerheit i Norsk landbruksrådgjeving.

Prioriterte strategiar

KAPITTEL 3: KUNNSKAP OG REKRUTTERING

Medverke til å utvikle Førde vidaregåande skule avdeling Mo som kompetansesenter for landbruket på Vestlandet.

Styrke kommunikasjon mellom næringa og utdanningsinstitusjonane. Medverke til tettare samarbeid mellom avdeling for skule- og oppvekst i Sunnfjord kommune, Førde vgs og landbruksnæringa i Sunn-

fjord med mål om at alle elevar i kommunen besøker skulen på Mo i løpet av grunnopplæringa.

Utforske mulegheitene for ei meir praksisnær samhandling med næringa i samarbeid med aktørar som Sunnfjord utvikling, Framtidsfylket og fleire.

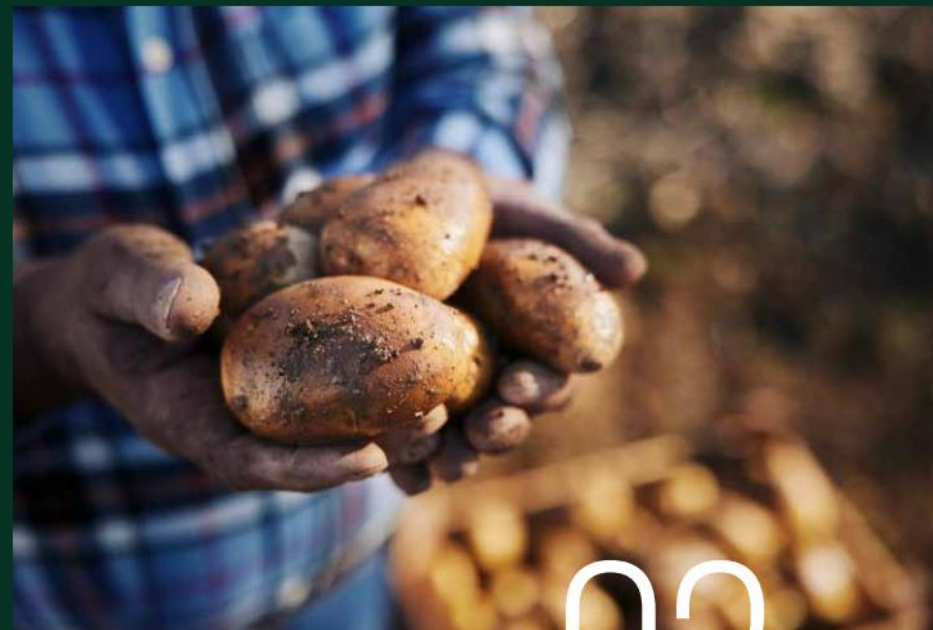
Bidra til å styrke rekrutteringa til næringa gjennom

det nye yrkesretta utdanningsprogrammet for fagbrev som agronom og gartner frå 2026.

Bidra til å samordne omdømmearbeidet i næringa gjennom ein overordna omdømmestrategi. Gode

døme, rollemodellar og karrieremulegheiter i landbruket må synleggjerast. Næringa sitt kunnskapsbehov og integreringa av ny kunnskap må styrkast gjennom tette samarbeid med forskingsmiljø som NIBIO og med rådgjevingstenestene.

SAMFUNNSKRITISK KUNNSKAP

03.

“

Snart må både Statsministeren og Kongen seie det til oss: Landet vårt treng folk som kan å dyrke jorda og stelle dyra

Liv Horvei, rektor ved Naturbruk på Førde vidaregåande skule.

Prioriterte strategiar

KAPITTEL 4: VERDISKAPING OG RINGVERKNADER

Som første kommune i landet vil Sunnfjord kommune ta initiativ til å få laga ein heilskapleg samfunnsrekneskap for verdiskapinga i landbruket. Samfunnsrekneskapen vil tene som eit styringsverktøy for å sikre auka verdiskaping og arbeidsplassar, samstundes som den vil synleggjere dei fleirfaldige oppgåvene landbruket løyser i sunnfjord-samfunnet. Samfunnsrekneskapen vil dessutan tene som kunnskapsgrunnlag for at kommunen skal kunne ta ei aktiv rolle som pådrivar for næringa og påverke rammevilkåra for landbruket positivt.

Ta utgangspunkt i dei positive erfaringane frå Storfe-prosjektet og greie ut om liknande arbeidsmåtar kan overførast til andre delar av landbruksnæringa.

Ta initiativ til dialog med «Matnasjon Noreg» med mål om å utforske korleis vår lokale matkultur og mathistorie kan gje grunnlag for nyetableringar i tilleggsnæringane.

VERDISKAPING OG RINGVERKNADER

“

Landbruket genererer langt større positive ringverknader enn folk flest, politikarar og byråkrater er klar over. Eg ynskjer meg ein heilskapleg samfunnsrekneskap for landbruket i Sunnfjord og Vestland som kunne synt oss heile bildet betre.

Eivind Fonn, fabrikksejef Nortura i Førde.

Prioriterte strategiar

KAPITTEL 5: MANGFALD

Ta vare på kulturarven i landbruket og kunnskapen om bruk av våre lokale for- og matressursar og korleis stelle jord og husdyr i våre bygder, under våre forhold og føresetnader, både når det gjeld klima, jordsmonn og terreng. Utforske moglegheiter for meir frukt og grønt-produksjon.

Utvikle forteljinga om, og produktutviklinga kring, landbrukets kulturarv og vår matkultur. Utvikle strategiar for bruk av våre lokale mattradisjonar og matkultur som grunnlag for næringsutvikling. Styrke

satsinga på støylsdrift og rådgjeving kring setertilskot.

Styrke samhandlinga om formidling av historia i Sunnfjord, mellom landbruksnæringa, reiselivet, kulturlivet, museumsverda og andre relevante aktørar, dessutan medverke til tett dialog mellom landbruksnæringa, grunneigarar, reiselivet og friluftslivsaktørar med mål om å legge til rette for ferdsel og redusere potensiale for konflikt.

MANGE VEGAR TIL VERDISKAPING

“

Inat plantede jeg en stor “apal” ovenfor den nye torvgar, og jeg sad længe i halvmørket og saa paa “mine hænders gjærninger”, og jeg syntes saa smaat, at jeg begyndte at blive glad i stedet.

Nikolai Astrup i brev til Per Kramer.

Prioriterte strategiar

KAPITTEL 6: HEILSKAP

Auke gardbrukarane si interesse for god agronomi, drift av jordbruksareala og utnytting av ressursane på garden, for å auke verdiskapinga i landbruket.

Halde fram med å handheve og stille vilkår om buplikt på alle landbrukseigedomar som er underlagt krav om konsesjon gjennom konsesjonslova. Utarbeide retningslinjer for tilsyn med, og handheving av, driveplikta i tett dialog med næringa. Invitere til drøftingar om kva type drift som skal kvalifisere for driveplikt.

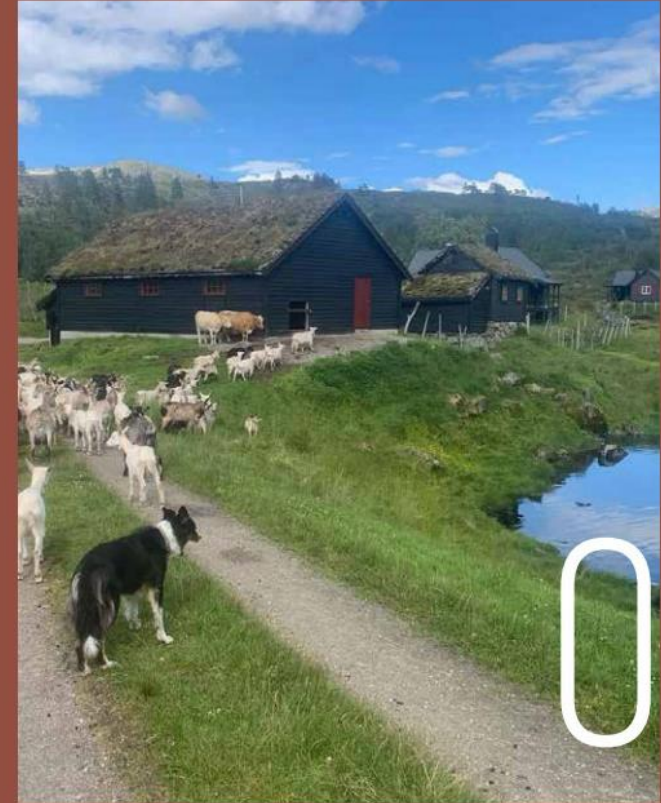
Utvikle ein kunnskapsbasert metodikk for betre og

meir systematisk dialog om ressursforvaltinga i grendene. Halde fram arbeidet med å utvikle møteplassar i landbruket og i grendene.

Utvikle ein «velkomstpakke» til nye eigarar av landbrukseigedomar i Sunnfjord i samarbeid med rådgjevingstenestene og næringa elles.

Bidra til å styrke den tverrsektorielle forståinga av at gode offentlege tenester i bygdene i dag er vesentlege for eit levande landbruk i eit framtida.

EI TRYGG FRAMTID I LEVANDE LANDBRUKSBYGDER

06.

“

Kva hjelper det at vi held oppe volumet, om vi legg ned samfunnet? Vi må utvikle landbruksnæringa slik at folk vil bu i grendene, elles er vi sjanselause.

Per Magne Bell, geitebonde på Viksdalen

Oppfølging

- ☐ Bruke til dialog med landbruksorganisasjonar, landbrukssamvirke, rådgjevarar og andre. Få innspel til tiltak dei ulike aktørane ønsker og tek (heilt eller delvis) ansvar for. Innarbeide innspel i årleg tiltaksplanar/handlingsprogram.
- ☐ Årlege tiltaksplanar/handlingsprogram – drøfte i landbruksforum og i utvalet.
- ☐ Del av kommunens årshjul, med årleg rapportering og evaluering